

WNIOSEK O SPORZĄDZENIE UZASADNIENIA WYROKU ZŁOŻONY PRZED JEGO OGŁOSZENIEM

AGNIESZKA ANNA WRÓBEL*

DOI: 10.26399/iusnovum.v15.1.2021.07/a.a.wrobel

WPROWADZENIE

Z perspektywy całości procesu karnego, problematyka złożenia skutecznego wniosku o uzasadnienie orzeczenia wydaje się kwestią o mało doniosłym znaczeniu. Realną wartość uprawnienia strony do zapoznania się z pisemnymi motywami wyroku dostrzec można jedynie poprzez negatywne konsekwencje bezskuteczności wniosku, a to w kontekście prawa strony do zainicjowania postępowania odwoławczego. Możliwość zakwestionowania wyroku stanowi z kolei o realizacji celów procesu karnego w zgodzie z regułami konstytucyjnymi oraz ze standardem europejskim prawa dostępu do sądu. W konsekwencji ujawnia się potrzeba konfrontacji odmownej decyzji o przyjęciu wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku z prawem strony do zakwestionowania poprawności rozstrzygnięcia sądu w drodze apelacji. Unormowanie i praktyka postępowania sądu w przedmiocie wniosku urastają więc do wymiaru czynności decydujących o realizacji gwarancji o podstawowym dla strony znaczeniu. Z jednej strony bowiem odmowa przyjęcia wniosku może stanowić przykład służący uporządkowaniu przebiegu procesu konsekwencji niedostosowania się strony do wymogów pisma procesowego, z drugiej zaś – niedopuszczalną ingerencję w prawo dostępu do sądu.

Od początku funkcjonowania regulacji czynności procesowej złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku wątpliwości nie wzbudzała sytuacja, w której wniosek o uzasadnienie był składany „po terminie”, „przez osobę nieuprawnioną” albo był obciążony brakami formalnymi (zgodnie z dyspozycją art. 422 § 3 k.p.k.). W praktyce często jednak wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku wnoszono – świadomie – w sytuacji, gdy orzeczenie jeszcze nie zapadło albo gdy uprawniony

---

* mgr prawa, doktorantka na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, asesor sądowy w Sądzie Rejonowym w Bochni II Wydziale Karnym, e-mail: aga.wrobel90@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4974-2828

nie miał w ogóle wiedzy o wydaniu/niewydaniu orzeczenia. W przedstawionych okolicznościach sądy również konsekwentnie podejmowały decyzję o odmowie przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, nie bacząc na brak podstawy prawnej oraz fakt, iż w realiach sprawy oznaczało to pozbawienie strony w ogóle możliwości uzyskania pisemnych motywów rozstrzygnięcia oraz zainicjowania postępowania odwoławczego. Zachowanie sądu pozbawiało w tej sytuacji każdorazowo inicjatywę strony jakiegokolwiek znaczenia procesowego, skoro negatywne orzeczenie w tym przedmiocie otrzymywała już po upływie stosownych terminów na dokonanie czynności.

Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej także „Trybunał”) w sprawie Witkowski przeciwko Polsce z 20 listopada 2018 roku¹ przypomniał polskiemu wymiarowi sprawiedliwości o tym – jak wydawało się, już od lat rozstrzygniętym – zagadnieniu, właśnie w kontekście przywołanych we wstępie gwarancji prawa do sądu. Trybunał skrytykował dotychczasową praktykę, uznając, że teza o bezskuteczności złożonego przedwcześnie wniosku zamyka drogę strony do zaskarżenia wyroku w trybie art. 445 § 1 k.p.k., a z uwagi na czas obrotu pism sądowych uprawnienie z art. 445 § 2 k.p.k. – które mogłoby konwalidować brak skutecznego wniosku o uzasadnienie – czyni iluzorycznym. Wyrok Trybunału ponad wszelką wątpliwość wymusza więc na sądach I instancji dokonanie oceny dotychczasowego sposobu postępowania w tym przedmiocie, odzwierciedlonego tutaj w poddanej krytyce decyzji sądu rejonowego.

Dotychczas przyjmowane w orzecznictwie rozwiązanie (odmowa przyjęcia wniosku o uzasadnienie poprzedzającego wydanie wyroku jako bezskutecznego), mimo iż znajdowało akceptację najwyższej polskiej instancji sądowej – jako pozbawione relewantnego prawnie uzasadnienia – nie wydaje się więc obecnie trafne. Potwierdzenie tej hipotezy czyniłoby natomiast koniecznym poszukiwanie nowego, spełniającego standardy konwencyjne rozwiązania. Powyższe okoliczności skłaniają w rezultacie do przedstawienia refleksji nad obecnym stanem prawnym oraz aktualnym orzecznictwem, a wreszcie zaproponowania rozwiązania tego ważkiego problemu praktycznego.

REGULACJA PRAWNA DOTYCZĄCA WNIOSKU O SPORZĄDZENIE UZASADNIENIA WYROKU ZŁOŻONEGO PRZED JEGO OGŁOSZENIEM

Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku stanowi oświadczenie procesowe strony, komunikujące żądanie zapoznania się z uzasadnieniem rozstrzygnięcia w formie pisemnej, klasyfikowane w doktrynie jako

---

¹ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Witkowski przeciwko Polsce (skarga nr 21497/14) z 20 listopada 2018 roku; polski tekst orzeczenia wraz z uzasadnieniem pochodzi ze zbiorów Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://www.ms.gov.pl/pl/orzeczenia-etpcz/listByYear.html?ComplainantYear=2018> (dostęp: 22.02.2019).

oświadczenie woli o charakterze postulującym². Kodeks postępowania karnego zawiera całość regulacji dotyczącej omawianego zachowania uczestnika procesu w art. 422–424 (odesłanie poprzez art. 99 § 1 k.p.k.), określających kolejno: sposób i konsekwencje złożenia wniosku, powinności organu procesowego oraz jego treść. Z punktu widzenia uprawnień strony postępowania oraz omawianego tutaj problemu, należy zwrócić przede wszystkim uwagę na treść art. 422 § 1 k.p.k., który ustanawia dla czynności termin zawity 7 dni „od daty ogłoszenia wyroku”, oraz treść § 2 przepisu, określającą wymogi formalne wniosku, tj. wskazanie, czy dotyczy całości, czy też niektórych zarzuconych oskarżonemu czynów oraz zakresu rozstrzygnięć sądu, których pisemne motywy chce poznać wnioskujący. Powyższą regulację § 1 i § 2 art. 422 uzupełnić należy o przepisy części ogólnej Kodeksu. Art. 123 § 1 k.p.k. precyzuje, iż do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego liczy się dany termin, zaś art. 119 k.p.k. ukazuje ogólne wymogi formalne pisma, właściwe również dla wniosku o uzasadnienie.

Niedostosowanie się do powyższych przepisów porządkujących przebieg wyróżnionej czynności procesowej skutkuje natomiast wydaniem zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku (art. 422 § 3 k.p.k.). Swoista sankcja procesowa przewidziana jest tutaj wprost za złożenie wniosku „przez osobę nieuprawnioną” oraz „po terminie”, dodatkowo również w przypadku bezskuteczności wywołanej nieuzupełnieniem w terminie braków formalnych pisma procesowego (art. 120 § 2 k.p.k.). W zakresie dalszych prawnych konsekwencji decyzji organu procesowego wskazać należy, iż wniosek o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku w realiach procesowych równoważny jest z zapowiedzią złożenia apelacji, której termin (również zawity – art. 122 § 2 k.p.k.), zgodnie z art. 445 § 1 k.p.k., biegnie od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Wspomniana już możliwość wniesienia apelacji wprost (tj. przed terminem złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia) także wywołuje skutek właściwy złożeniu konkludentnie oświadczenia, postulującego sporządzenie pisemnych motywów rozstrzygnięcia (art. 445 § 2 k.p.k.).

Omówione w powyższych akapitach przepisy zamykają katalog regulacji prawnej odnoszącej się – jedynie pośrednio – do problematyki skutków złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia przed [rozstrzel. moje – A.W.] ogłoszeniem wyroku. Żadna norma kodeksowa nie stosuje się wprost do czynności poprzedzającej właściwy dla jej dokonania etap procesu. Wniosek o uzasadnienie wyprzedzający ogłoszenie orzeczenia nie stanowi więc w tym zakresie wyjątku. Wszelkie postulaty dotyczące prawnych skutków złożenia takiego wniosku muszą więc być wynikiem wykładni, nie zaś prostego zastosowania przepisów.

---

² S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018, s. 46.

ZARYS ORZECZNICTWA SĄDU NAJWYŻSZEGO W KWESTII WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPRZEDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE

Na wstępie zaznaczyć należy, że treść przepisów porządkujących zagadnienie wniosku o uzasadnienie oraz tych mogących wpływać na ich wykładnię nie ulegała zmianom na przestrzeni czasowej funkcjonowania Kodeksu postępowania karnego, i to zarówno pod względem samego tekstu prawnego, jak i jego proponowanej interpretacji ogólnej. Orzekając na tej podstawie, Sąd Najwyższy (dalej także „SN”) dysponował więc każdorazowo tożsamym tekstem prawnym poddawanych stosownym zabiegom wyjaśniającym.

Izba Karna polskiego Sądu Najwyższego wielokrotnie, oceniając skutek złożenia wniosku o uzasadnienie przed ogłoszeniem wyroku w sprawie, stała na stanowisku niedopuszczalności przyjęcia jego skuteczności, które winno spotkać się z odmową przyjęcia wniosku wydaną w formie zarządzenia³. Co ciekawe, sytuację podobnie w ramach procedury cywilnej ocenia również Izba Cywilna⁴. Pomimo istnienia wieloletniej linii orzeczniczej w przedmiocie wniosku o uzasadnienie poprzedzającego ogłoszenie wyroku, argumentacja przyjętego rozwiązania nie jest jednak rozbudowana (być może z uwagi na formę postanowienia). W przeważającej większości orzeczenia SN odwołują się bezrefleksyjnie do poprzednio wydanych judykatów oraz stanowiska doktryny, nie pogłębiając motywów rozstrzygnięcia o nowe treści. W konsekwencji uzasadnionym jest w tym miejscu zbiorcze podsumowanie stanowiska najwyższej instancji sądowej, które oceniane będzie z kolei w dalszych rozdziałach artykułu.

SN, powołując się na treść art. 422 § 1 k.p.k., w głównym nurcie orzeczniczym przyjmuje zasadniczo, iż wniosek o uzasadnienie wyprzedzający datę ogłoszenia wyroku jest dopuszczalny, jednak bezskuteczny – podobnie jak wniosek złożony po terminie. Dla konwalidacji powyższej wady niezbędne jest w ocenie SN ponowienie wniosku w terminie 7 dni od daty ogłoszenia wyroku lub złożenie pisemnego oświadczenia o podtrzymaniu wniosku, o czym należy stronę pouczyć w trybie art. 16 § 2 k.p.k. Zdaniem SN w okresie przed ogłoszeniem wyroku nie wiadomo jeszcze, czy dojdzie do tej czynności procesowej, brak zaś wyznaczenia terminu początkowego prowadziłby do absurdałnej możli-

---

³ Na opisaną linię orzeczniczą składają się m.in.: postanowienie SN z dnia 11 października 2002 roku, sygn. akt: WA 53/02, LEX nr 74825; postanowienie SN z dnia 19 sierpnia 2009 roku, sygn. akt: IV KZ 38/09, Legalis nr 450712; postanowienie SN z dnia 5 listopada 2009 roku, sygn. akt: III KZ 61/09, Legalis nr 309941; postanowienie SN z dnia 15 kwietnia 2010 roku, sygn. akt: III KZ 28/10, Legalis nr 451058; postanowienie SN z dnia 7 czerwca 2011 roku, sygn. akt: III KZ 36/11, Legalis nr 509967; postanowienie SN z dnia 19 lutego 2013 roku, sygn. akt: II KZ 5/13, Legalis nr 599680; postanowienie SN z dnia 26 marca 2013 roku, sygn. akt: V KZ 15/13, Legalis nr 666740; postanowienie SN z dnia 6 listopada 2013 roku, sygn. akt: V KZ 74/13, Legalis nr 739815; postanowienie SN z dnia 13 kwietnia 2016 roku, sygn. akt: III KZ 20/16, Legalis nr 1482288; postanowienie SN z dnia 9 sierpnia 2017 roku, sygn. akt: II KZ 20/17, Legalis nr 1656776.

⁴ Ostatnio w uchwale SN z dnia 24 maja 2017 r., sygn. akt: III CZP 18/17, Legalis nr 1598977.

wości złożenia wniosku na każdym etapie sprawy⁵. Podkreślane bywają także rola i znaczenie początku biegu terminu zawitego 7 dni, który wyznaczać ma też moment aktualizacji uprawnienia strony do złożenia wniosku o uzasadnienie. W tożsamej sytuacji procesowej SN oceniał również, iż wniosek taki nie stanowi w ogóle czynności procesowej, mogącej wywołać skutki prawne (jest niedopuszczalny, ewentualnie bezprzedmiotowy – dop. mój – A.W.), jednak nie wypowiedział się w kwestii rodzaju rozstrzygnięcia sądu w tym przedmiocie⁶, milcząco poniekąd akceptując rozwiązanie przyjęte przez sędziego w sprawie podlegającej kontroli instancyjnej.

W jedynym dotychczas judykacie Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 22 maja 2014 roku, sygn. akt: III KZ 15/14⁷), stojącym na przeciwległym biegunie w stosunku do opisanej, utrwalonej linii orzeczniczej, pojawiają się jednak wątpliwości w zakresie konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu oraz krytyka dokonywanej przez SN wykładni art. 422 k.p.k. SN stawia tutaj tezę, iż uznanie bezskuteczności złożonego przedwcześnie wniosku pozbawione jest podstawy prawnej, i zamyka drogę strony do zaskarżenia wyroku w trybie art. 445 § 1 k.p.k. oraz – z uwagi na czas obrotu pism sądowych – niweczy uprawnienie z art. 445 § 2 k.p.k. SN uznał w omawianej sytuacji wniosek poprzedzający wyrok za skuteczny, zaś odmowę jego przyjęcia – za naruszającą uprawnienie strony do zainicjowania postępowania odwoławczego. Orzeczenie nie precyzuje przy tym, czy zawsze rozwiązanie takie będzie prawidłowe, powołując się jedynie na konieczność spełnienia przez wniosek wymogów formalnych w zakresie wskazania przedmiotu pisma procesowego. Słuszne uwagi i wątpliwości zawarte w uzasadnieniu postanowienia nie znalazły jednak potwierdzenia w kolejnych orzeczeniach SN, które powróciły w swojej głównej tezie do poprzedniego nurtu, wymagając od sądu dodatkowo wykonania ponadstandardowego obowiązku informacyjnego względem strony składającej wniosek. Odnotować jednak należy, że wątpliwości raz otwarcie wypowiedziane stały się obecnie kanwą wyroku Trybunału, który podobnie jak Sąd Najwyższy w postanowieniu z maja 2014 roku, za wzór kontroli postępowania sądu w przedmiocie wniosku o uzasadnienie orzeczenia poprzedzającego jego wydanie, przyjął prawo do sądu, regulowane tutaj odpowiednio konwencyjnie.

Przyjmowana powszechnie linia orzecznicza jest uboga w argumenty prawne oraz niekonsekwentna w odniesieniu do oceny rodzaju wadliwości wniosku (niedopuszczalność, bezprzedmiotowość czy bezskuteczność) i w konsekwencji – właściwej reakcji organu procesowego. Rezultat wykładni art. 422 § 1 k.p.k. w kierunku odmowy przyjęcia wniosku o uzasadnienie wyroku poprzedzającego jego ogłoszenie nie można uznać za satysfakcjonujący, o czym świadczą jednostkowe, krytyczne uwagi SN oraz Trybunału na gruncie prawa dostępu strony do sądu. Również i te rozstrzygnięcia nie mają jednak charakteru przesadzającego, a ich praktyczne

---

⁵ Np. postanowienie SN z dnia 19 sierpnia 2009 roku, sygn. akt: IV KZ 38/09, *Legalis* nr 450712.

⁶ Np. postanowienie SN z dnia 5 listopada 2009 roku, sygn. akt: III KZ 61/09, *Legalis* nr 309941.

⁷ *Legalis* nr 1024768.

znaczenie ograniczają realia konkretnej sprawy. Treść orzeczenia w sprawie Witkowski przeciwko Polsce, poza szerokim omówieniem roli obowiązku skutecznego pouczenia strony o skutkach czynności, nie postuluje praktyki właściwej w każdej sytuacji procesowej – nie taka jest przecież rola orzecznictwa Trybunału. Trybunał w sposób znamieny dla naszych rozważań podkreśla w uzasadnieniu charakter omawianej przez siebie sprawy. Zwraca uwagę na szczególne okoliczności, w których: 1) sądy nie miały wątpliwości, jakiego orzeczenia dotyczy złożony wniosek o uzasadnienie, 2) wniosek ten został złożony na około godzinę przed ogłoszeniem wyroku, oraz 3) sądy w chwili orzekania nie kwestionowały istnienia wyroku podlegającego uzasadnieniu⁸.

Przedstawione na tym gruncie spostrzeżenia w sposób oczywisty podpowiadają konieczność poszerzenia refleksji nad przyjętym powszechnie stanowiskiem praktyki sądowej, ponownego zrewidowania procesu wykładni art. 422 § 3 k.p.k. oraz wskazania rozwiązania, które w świetle gwarantowanego stronie konstytucyjnie (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i konwencyjnie (art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka) prawa do sądu mogłyby znaleźć zarówno teoretyczną, jak i praktyczną akceptację.

ODMOWA PRZYJĘCIA WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPRZEDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE

Najistotniejszymi elementami praktycznymi w omawianym zagadnieniu są forma i treść decyzji, jaką powinno podjąć się w przedmiocie wniosku o uzasadnienie wyroku poprzedzającego jego ogłoszenie. Stanowisko zawarte w głównej linii orzeczniczej SN o konieczności odmowy jego przyjęcia (niezależnie od tego, czy potraktujemy wniosek jako bezskuteczny, bezprzedmiotowy czy też niedopuszczalny) uznać należy za pozbawione racjonalnych podstaw. W ramach wykładni literalnej jako pierwszy nasuwa się bowiem wniosek o braku w przepisach Kodeksu postępowania karnego dyspozycji nakazującej odmówienia przyjęcia wniosku o uzasadnienie w przypadku jego złożenia „przed” ogłoszeniem wyroku. Treść art. 422 § 3 k.p.k. nie pozostawia wątpliwości, iż ustawodawca sankcję procesową odmowy przyjęcia wniosku – która pełni tutaj rolę porządkującą przebieg procesu karnego – przewidział dla wniosku złożonego przez osobę nieuprawnioną oraz w przypadku złożenia wniosku „po terminie”. Przepis ten w jego wykładni językowej nie pozwala więc na zastosowanie wprost do zachowania poprzedzającego ogłoszenie wyroku, tj. przed rozpoczęciem biegu terminu zawitego. Mając na uwadze doniosłość skutków prawnych złożenia wniosku, rozszerzając wykładnię powyższej regulacji należy uznać z kolei za niedopuszczalną. Byłaby bowiem dokonana na niekorzyść strony, zawężając jej gwarantowane konstytucyjnie uprawnienie, a to dodatkowo w sposób niejasny i nieczytelny nawet dla prawnika.

---

⁸ W podobnych okolicznościach orzekał SN w postanowieniu o sygn. akt: III KZ 15/14.

Podstawę odmowy przyjęcia wyprzedzającego wyrok wniosku o uzasadnienie mógłby stanowić przepis art. 422 § 3 k.p.k., jednak jedynie w jego części odsyłającej do art. 120 § 2 k.p.k. Sankcja odmowy przyjęcia wniosku związana jest bowiem również z niezpełnieniem w terminie braków formalnych wniosku. Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia powinno spełniać wymogi ogólne określone w art. 119 § 1 k.p.k. oraz art. 422 § 2 k.p.k. Sytuacja jest klarowna, jeżeli pismo strony nie spełnia innych wymogów formalnych – nastąpi wówczas wezwanie do usunięcia braków w terminie 7 dni, zaś skutek pisma liczony będzie od jego pierwotnego złożenia. W kontekście omawianego problemu zastanowić należy się jednak, czy złożenie wniosku o uzasadnienie przed ogłoszeniem orzeczenia stanowi samo w sobie podobny brak formalny. W tym przypadku mogłoby chodzić o nieprawidłowe oznaczenie sprawy, której dotyczy. Skoro bowiem w chwili sporządzenia przez stronę pisma wyrok nie zapadł, nie jest możliwe (choć nie zawsze) wskazanie np. daty ogłoszenia rozstrzygnięcia. W niektórych więc okolicznościach wniosek poprzedzający ogłoszenie wyroku obarczony może być brakiem formalnym w postaci niewłaściwego oznaczenia orzeczenia podlegającego uzasadnieniu, choć sytuacje takie należeć będą do rzadkości – w postępowaniu karnym z zasady zapada jeden wyrok w danej sprawie. Jakkolwiek wątpliwości będą tym bardziej nieuzasadnione, jeżeli zwrócić uwagę na uwarunkowania, w których zapadały orzeczenia SN. Zwykle były to bowiem wnioski składane w momencie, gdy termin ogłoszenia wyroku był odraczany albo nawet w dniu, w którym ogłoszenie nastąpiło – na kilka godzin przed tą czynnością. W takiej sytuacji, dodatkowo przy zastosowaniu art. 118 § 1 k.p.k., który nakazuje oceniać znaczenie czynności procesowej według treści złożonego oświadczenia woli, trudności w interpretacji żądania wnioskującego nie powinny wystąpić. W przypadkach wątpliwych sąd może – i powinien – natomiast wdrożyć tryb konwalidujący wadliwy wniosek (art. 120 § 1 k.p.k.) i wezwać stronę do sprecyzowania oświadczenia. Dopiero brak odpowiedzi w terminie ustawowym 7 dni skutkować mógłby uznaniem wniosku za bezskuteczny i odmową jego przyjęcia (art. 422 § 3 k.p.k. w zw. z art. 120 § 2 k.p.k.).

Niedopuszczalne jest jednak formułowanie dodatkowych wymagań formalnych wniosku poprzez odwołanie się do treści orzeczenia⁹. Oświadczenie woli strony, choć istotnie związane z konkretnym orzeczeniem, nie musi mieć związku z „wydaniem orzeczenia określonej treści”. Kodeks nie ogranicza uprawnienia strony do żądania uzasadnienia wyroku od wskazania we wniosku dokładnie ustalonej treści decyzji. Za spełniający wymogi formalne uznać należy wniosek wskazujący na sprawę, w której zapadł wyrok oraz zakres wniosku (np. całość, część, w zakresie pkt I). Treść oświadczenia woli nie musi więc precyzować zawartości wyroku, warunkując tym samym skuteczność wniosku. W tym zakresie nie

---

⁹ Na taki wymóg powołuje się SN w postanowieniu z dnia 7 czerwca 2011 roku, sygn. akt: III KZ 36/11, Legalis nr 50996736/11: „Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia i doręczenie odpisu wyroku jest oświadczeniem woli osoby uprawnionej w związku z wydaniem orzeczenia o określonej treści, a zatem nastąpić może po zaistnieniu czynności procesowej, jaką jest ogłoszenie wyroku”.

działa również pojęcie *gravamen* – wniosek może dotyczyć także rozstrzygnięcia korzystnego dla wnioskującego. Trudno jest więc wyobrazić sobie wniosek pozbawiony związku z orzeczeniem w stopniu pozbawiającym go nie tylko elementów formalnych, które podlegałyby przecież konwalidacji, ale nawet w ogóle skuteczności, jak chciałby tego SN.

BEZPRZEDMIOTOWOŚĆ WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPRZEDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE

Rozważając w dalszym ciągu problem warunków formalnych czynności procesowej złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku, można również spojrzeć na niego z perspektywy przedmiotu wniosku, a nie skuteczności. Pojawiająca się w orzecznictwie argumentacja nie obrała nigdy dokładnie takiego kierunku, choć postulaty dotyczące braku możliwości określenia zapadłego w sprawie orzeczenia można poddać, dla celów naukowych, pewnej nadinterpretacji. SN podkreślał bowiem każdorazowo, że w momencie zgłoszenia stosownego żądania nie istnieje „obiekt” zainteresowania wnioskującego (wyrok), co czyni sam wniosek oraz czynność niecelowymi.

W praktyce zwykło używać się na określenie opisanej powyżej sytuacji procesowej pojęcia „bezpředmiotowości”, oznaczającego zdarzenie „niemające podstawy, przyczyny”¹⁰. Pomimo licznych dowodów na istnienie zjawiska „bezpředmiotowych czynności procesowych” stron w orzecznictwie sądowym, sam Kodeks postępowania karnego kwestii tej jednak nie reguluje. Wyjątkowo przymiotnik ten pojawia się w art. 436 k.p.k. w odniesieniu do zakresu rozpoznania środka odwoławczego. Kontekst ten pozostaje bez znaczenia dla omawianego problemu, potwierdza jednak zgodność definicji językowej i prawnej na gruncie postępowania karnego i pozwala zastosować ją do omawianego zagadnienia. W rezultacie zauważyć trzeba, iż istotnie, wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku, który w rzeczywistości danego procesu jeszcze nie został wydany, zawiera się w zbiorze czynności, które można określić jako niemające podstawy, a zwłaszcza przyczyny. Wskazać należy jednak, że późniejsze wydanie orzeczenia podobny osąd czyni spóźnionym, gdyż owa ocena zasadności powinna być dokonywana na moment rozpoznania żądania strony. Po wydaniu orzeczenia przedmiot czynności i obiekt zainteresowania wnioskującego „zaistniały” w rzeczywistości procesowej. Tylko więc wniosek aktualnie pozbawiony merytorycznego sensu jest czynnością bezprzedmiotową.

Nadal pojawia się tutaj problem poszukiwania podstawy prawnej do odmowy przyjęcia wniosku z tego powodu. Z jednej strony żaden przepis takiej reakcji organu sądowego nie wymaga. Z drugiej – pozbawionym logiki byłoby rozstrzygnięcie wniosków niemających realnego znaczenia procesowego w sprawie (np. o wyłączenie ławnika, który w sprawie nie występuje). Podobny postulat prowadziłyby

---

¹⁰ *Słownik języka polskiego* [online], <https://sjp.pwn.pl/slowniki/bezprzedmiotowo%C5%9B%C4%87.html> (dostęp: 22.03.2019).

do kolejnych absurdalnych czynności, tym razem podejmowanych już przez sąd. Niezależnie od formy decyzji podjętej w przedmiocie „bezp przedmiotowego” wniosku, jej doniosłe skutki prawne wymagają jednak kontroli instancyjnej. W realiach omawianego problemu takowa występuje tylko w formie zażalenia na zarządzenie o odmowie przyjęcia wniosku z art. 422 § 3 k.p.k. Ponownie wszelako w tej sytuacji wkraczamy na obszar pozostający poza zakresem literalnego brzmienia i systemowej wykładni tego przepisu. Ustawodawca nie wiązał odmowy przyjęcia wniosku z jego bezprzedmiotowością, choć nie stały temu na przeszkodzie względy gwarancyjne. W opisanej sytuacji samo złożenie wniosku przed ogłoszeniem wyroku nie odpowiada zatem samoistnie żadnej przesłance odmowy przyjęcia przez przewodniczącego wniosku o uzasadnienie.

Z punktu widzenia stosowanej sankcji procesowej również pojęcie bezprzedmiotowości nie daje więc satysfakcjonujących rezultatów, gdyż wymusza wyinterpretowanie z obowiązujących przepisów podstawy prawnej do postępowania z cechującymi się nią czynnościami. Podobny zabieg ma jednak miejsce w wypadku czynności określonych jako niedopuszczalne i mógłby równie skutecznie znaleźć zastosowanie do czynności bezprzedmiotowej, o czym będzie mowa poniżej.

BEZSKUTECZNOŚĆ WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPRZEDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE

W orzecznictwie sądowym każdorazowo pojawiała się jako motyw wiodący stwierdzenie, iż wniosek o uzasadnienie wyroku poprzedzający jego ogłoszenie – jako bezskuteczny – nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Zważyć jednak należy, że Kodeks postępowania karnego posługuje się wprost sankcją bezskuteczności i w żadnym przypadku nie wiąże jej z oświadczeniami strony poprzedzającymi inną czynność procesową (por. art. 42 § 3 k.p.k., art. 48 § 2 k.p.k., omówiony art. 120 § 2 k.p.k., art. 133 § 2 k.p.k., art. 234 k.p.k.). Zastosowanie wskazanej sankcji do omawianej sytuacji, choćby w drodze analogii, nie jest więc dopuszczalne, a dodatkowo musiałyby być usprawiedliwione racjami systemowymi.

Za takie nie mogą być natomiast uznane argumenty odnoszące się do biegu terminu na złożenie wniosku o uzasadnienie. Słusznie zauważa się, iż termin zawity do złożenia wniosku o uzasadnienie biegnie „od daty ogłoszenia wyroku”. Treść art. 422 § 1 k.p.k. nie kreuje jednak zastrzeżenia, że z uprawnienia tego strona może skorzystać wyłącznie w okresie oznaczonym przywołanym przepisem¹¹. Regulacja, mimo że przedstawia uprawnienie do złożenia wniosku „w [pogrub. moje – A.W.] terminie zawitym”, ogranicza możliwość dokonania czynności jedynie zakreślając jej termin ostateczny. Stylistyka przepisu wymuszona jest więc względami językowymi.

---

¹¹ Również w orzeczeniu o sygn. akt: WA 53/02 SN zauważa, że sytuacja złożenia wniosku przed ogłoszeniem wyroku jest „dopuszczalna”, jednak bezskuteczna, nie precyzując, z jakiego powodu.

Zwrócić należy także uwagę na modyfikację terminu dokonaną wobec osoby pozbawionej wolności (art. 422 § 2a k.p.k.). Nie budzi przecież żadnych wątpliwości uprawnienie oskarżonego pozbawionego wolności do złożenia skutecznego wniosku o sporządzenie uzasadnienia w okresie od ogłoszenia wyroku do jego doręczenia, mimo że termin określony art. 422 § 2a k.p.k. biegnie dopiero od tego drugiego zdarzenia procesowego¹². Ogólna regulacja dotycząca terminów zawitych także nie dostarcza argumentów na poparcie stanowiska postulującego bezskuteczność wniosku poprzedzającego ogłoszenie wyroku – sankcja ta i w tym przypadku związana jest z czynnością procesową dokonaną „**po** [pogrub. moje – A.W.] upływie terminu” – art. 122 § 1 k.p.k.

Wbrew niektórym motywom rozstrzygnięć SN¹³ również sposób liczenia terminu zawitego nie wzmacnia przyjmowanej przez ten sąd interpretacji. Zgodnie z art. 123 § 1 k.p.k. początkiem biegu terminu zawitego istotnie jest zawsze dzień następujący po dniu, od którego termin się liczy, np. po dniu ogłoszenia wyroku. W tej jednak sytuacji na równi z bezskutecznym wnioskiem złożonym na kilka godzin przed ogłoszeniem wyroku należałoby potraktować wniosek złożony już po jego ogłoszeniu, choć tego samego dnia, a nie dnia następnego, jak chciałby tego art. 123 § 1 k.p.k. Po dokonaniu konfrontacji sytuacji złożenia wniosku o uzasadnienie przed ogłoszeniem wyroku z powyższymi wątpliwymi interpretacjami, zakwestionować trzeba możliwość traktowania „początku biegu terminu zawitego” jako argumentu zakreślającego okres prawnej skuteczności wniosku o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku.

W rezultacie nie wydaje się uzasadnione posługiwanie się w stosunku do wniosku o uzasadnienie wyroku poprzedzającego jego ogłoszenie przymiotnika „bezsuteczny”, co nie pozostaje bez znaczenia dla oceny skutków prawnych jego złożenia.

NIEDOPUSZCZALNOŚĆ WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPRZEDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE

Pozostaje rozważenie zakwalifikowania wniosku o uzasadnienie wyroku poprzedzającego jego ogłoszenie jako czynności procesowej w ogóle niedopuszczalnej na gruncie polskiego procesu karnego, a w konsekwencji pozbawionej wyraźnej regulacji. Procedura karna zna bowiem przypadki czynności nieuznawanych w praktyce sądowej lub doktrynie za wywołujące jakiegokolwiek skutki, które to dodatkowo nie wymagają nawet reakcji orzeczniczej organu. Przykładowo przywołać można wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia sądu odwoławczego, wydanego na skutek odwołania (z wyjątkiem orzeczeń wymienionych w art. 426 § 2 k.p.k.)¹⁴, czy złożenie oświadczenia przez stronę postępowania

---

¹² Tak SN w postanowieniu z dnia 26 lutego 2015 roku, sygn. akt: III KZ 6/15, LEX nr 1646392.

¹³ Postanowienie SN z dnia 19 lutego 2013 roku, sygn. akt: II KZ 5/13, Legalis nr 599680.

¹⁴ Postanowienie SN z dnia 22 marca 2000 r., sygn. akt: V KZ 23/00, Legalis nr 47464.

o rezygnacji z możliwości zaskarżenia orzeczenia. Należy więc ocenić, czy również złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia, które jeszcze w danej sprawie nie zapadło można określić jako – podobną powyższym – czynność nieprzewidzianą prawem.

Kodeks postępowania karnego wprost nie opisuje czynności składania wniosku o sporządzenie uzasadnienia przed rozpoczęciem terminu zawitego liczonego od ogłoszenia wyroku. Sama treść art. 422 § 1 k.p.k. jednak kwestii tej nie przesądza¹⁵. Interpretacja powyższego przepisu, wykluczająca złożenie wniosku wprawdzie po wydaniu orzeczenia, ale nie „w [pogrub. moje – A.W.] terminie zawitym”, jest natomiast nielogiczna. Brak również argumentów wskazujących na to, aby uprawnienie strony aktualizowało się dopiero po ogłoszeniu wyroku. Podobna wykładnia zmierzalaby bowiem do ograniczenia istotnego aspektu prawa strony do zainicjowania postępowania odwoławczego.

Niedopuszczalność wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia przed jego wydaniem wywiedziona bywa również z warunkowego charakteru takiej czynności¹⁶. Jak tłumaczą zwolennicy takiego toku rozumowania, w chwili złożenia wniosku „nie wiadomo czy dojdzie do tej czynności [wydania wyroku – przyp. A.W.]”. W tej sytuacji byłby to warunek zawieszający wniosek do czasu wydania orzeczenia w sprawie. Proces karny nie zna jednak również pojęcia „warunkowej czynności procesowej” strony i nie reguluje wprost jej skutków. Dopuszczalność takiej czynności wydaje się jednak wątpliwa, a to z uwagi na właściwość i cel wszelkich czynności procesowych, które bezpośrednio wpływają na przebieg procesu. W konsekwencji powinny mieć one charakter stanowczy i podlegać zmianie lub uchyleniu tylko wtedy, gdy właściwy przepis na to zezwala. Bezskuteczność warunkowego wniosku nie powinna więc budzić wątpliwości w sytuacji, gdy w momencie podejmowania decyzji w tym przedmiocie warunek zawieszający nie został jeszcze spełniony (trudno mówić tu o stanowczym żądaniu uprawnionego). Jeżeli jednak w momencie „przyjęcia” wniosku warunek wydania orzeczenia podlegającego uzasadnieniu został już zrealizowany i brak przy tym wątpliwości co do treści żądania (określenia jego przedmiotu), to pozbawienie wniosku skuteczności stanowiłoby wyraz nadinterpretacji przepisów postępowania na niekorzyść strony. Wszak czynność utraciła już swój warunkowy charakter i stała się stanowcza – choć pierwotnie wadliwa – może więc odnieść skutek prawny. Nie można natomiast z góry wykluczyć perspektywnego dokonywania przez strony czynności procesowych, jeżeli nie zakłócają one przebiegu procesu i właściwie określają swój „istniejący” przedmiot.

---

¹⁵ Zwraca na to uwagę także SN: „wniosek obrońcy oskarżonego wprawdzie «wyprzedza» datę ogłoszenia wyroku, niemniej jednak jest dopuszczalny na gruncie przepisów postępowania karnego” w: postanowieniu o sygn. akt: WA 53/02.

¹⁶ Postanowienie SN z dnia 26 marca 2013 roku, sygn. akt: V KZ 15/13, Legalis nr 666740.

POZOSTAWIENIE WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPREDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE BEZ MERYTORYCZNEGO ROZPOZNANIA

Poszukiwanie podstawy prawnej uzasadniającej i regulującej odrzucenie czynności procesowej tylko z powodu dokonania jej przed rozpoczęciem biegu ustawowego terminu na jej dokonanie jest bezowocne. Istnieją jednak tryby postępowania powszechnie stosowane wobec wadliwych czynności, które to również pozbawione są wyraźnej podstawy prawnej. Przykładowo skutkiem nieprzewidzianych ustawą oświadczeń, wniosków czy pism, o których była mowa powyżej, jest podjęcie przez sąd czynności technicznej dołączenia pisma do akt sprawy bez nadawania mu dalszego biegu. Następnie zaś dodatkowo informuje się stronę o konsekwencjach niedochowania wymogów skutecznej czynności procesowej. Rozwiązanie to jest powszechnie akceptowane w praktyce sądowej.

Czy można więc wniosek o uzasadnienie wyroku poprzedzający jego ogłoszenie pominąć jako bezprzedmiotowy lub niedopuszczalny i nie podejmować żadnych czynności procesowych w związku z pismem strony? Teoretycznie nic nie stoi na przeszkodzie, by zastosować takie rozwiązanie¹⁷ z zastrzeżeniem oceny sytuacji na moment rozstrzygnięcia o żądaniu strony. W przedmiocie wniosku rozpatrywanego jeszcze przed rzeczywistym ogłoszeniem wyroku (bezprzedmiotowego) oraz żądania sporządzenia uzasadnienia „pod warunkiem wydania wyroku”, istotnie jedynym słusznym rozwiązaniem będzie pozbawienie ich reakcji organu i poinformowanie strony o bezskuteczności podjętej inicjatywy, tak jak w przypadku innych zachowań stron nieuznawanych powszechnie w ogóle za czynności procesowe. Powyższa interpretacja pozbawiałaby przy tym znaczenia ważki argument praktyczny SN, dotyczący nieograniczonej czasowo możliwości składania wniosku w toku procesu¹⁸.

Przeciwko słuszności postawionej hipotezy o potraktowaniu wniosku jako czynności nieprzewidzianej ustawą, względnie bezprzedmiotowej, może jednak świadczyć ponownie brak podstawy prawnej do zaskarżenia omawianej reakcji organu. Czynność o tak ważkich konsekwencjach prawnych nie powinna być pozbawiona w sposób arbitralny kontroli odwoławczej. Na zarządzenie odmawiające przyjęcia wniosku przysługuje bowiem zażalenie (art. 422 § 3 k.p.k.), podobna zaś w skutkach decyzja o pozostawieniu wniosku poprzedzającego wydanie orzeczenia w aktach sprawy takiej kontroli instancyjnej by nie podlegała.

Konwalidacja tej sytuacji mogłaby jednak nastąpić w sposób sugerowany w omawianym orzecznictwie sądowym, tj. poprzez realizację obowiązku informacyjnego sądu. Mianowicie – pomimo wydania zarządzenia o charakterze administracyjno-porządkowym (np. o załączeniu pisma do akt sprawy), strona powinna zostać poinformowana o sposobie załatwienia jej pisma oraz braku wywołania przez nie skutków

---

¹⁷ Takie rozwiązanie podpowiada E. Samborski, *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2013.

¹⁸ W orzecznictwie wskazywano, że brak ograniczenia czasowego prowadziłby do absurdalnego uznania, iż wniosek o sporządzenie uzasadnienia można złożyć nawet już po zawiadomieniu o wyznaczeniu rozprawy.

prawnych. Dodatkowo strona powinna zostać pouczona o konieczności ponowienia wniosku w terminie lub jego podtrzymania¹⁹. Wszystko to w trybie art. 16 § 2 k.p.k., który stanowi, iż organ prowadzący postępowanie powinien, w miarę potrzeby, udzielać uczestnikom postępowania informacji o ciężących obowiązkach i o przyśługujących im uprawnieniach, także w wypadkach, gdy ustawa wyraźnie takiego obowiązku nie stanowi. Postulat nakazujący zastosowanie trybu pouczenia z art. 16 § 2 k.p.k. jest słuszny. Jego realizacja w praktyce sądowej – zwłaszcza gdy do ogłoszenia orzeczenia już doszło – nie jest jednak możliwa z uwagi na 7-dniowy termin na uzupełnienie czynności. Brak natomiast podstaw do wstrzymania jego biegu lub pominięcia jego skutków na podstawie art. 16 § 1 k.p.k. stosowanego tutaj poprzez odesłanie z § 2. Nie mamy bowiem do czynienia z brakiem pouczenia lub mylnym pouczeniem. Ten ostatni aspekt mógłby zostać konwalidowany jedynie poprzez obowiązek uprzedniego pouczenia o konieczności składania wniosku o uzasadnienie dopiero po ogłoszeniu wyroku. W rzeczywistości jednak powyższe rozwiązanie stanowi jedynie sposób legalizacji innego rodzaju uchybienia – nie niewiedzy strony, ale braku jasnych reguł postępowania organu procesowego w zaistniałej sytuacji procesowej. Zastosowanie art. 16 § 2 k.p.k. ma mieć jednak miejsce wówczas, gdy brak wiedzy o ciężącym na uczestniku postępowania obowiązku może doprowadzić do niekorzystnych dla niego konsekwencji w wypadku jego niewypełnienia²⁰. W tym jednak przypadku zarówno „ciężący na uczestniku obowiązek” (tu: złożenia wniosku po ogłoszeniu wyroku), jak i „negatywne konsekwencje dla strony” (tu: odmowa przyjęcia wniosku względnie jego pozostawienie w aktach sprawy) nie są wprost uregulowane przepisami postępowania karnego, a stanowią jedynie wynik orzeczniczej lub doktrynalnej interpretacji. Kreowanie obowiązków stron oraz negatywnych konsekwencji ich niewykonania w wyniku wykładni istniejących przepisów należy uznać za równie wątpliwą ucieczkę od problemu omawianej niedoskonałości regulacji prawnej.

PROPOZYCJA ROZWIĄZANIA PROBLEMU WNIOSKU O UZASADNIENIE WYROKU POPRZEDZAJĄCEGO JEGO OGŁOSZENIE

Powyższe rozważania krytyczne nie przyniosły jeszcze konkretnej odpowiedzi na pytanie, jak należy postąpić w sytuacji złożenia przez stronę postępowania wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku jeszcze przed jego ogłoszeniem. Spośród trzech alternatywnych rozwiązań procesowych:

- 1) odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia;

---

¹⁹ Na powinność tę powołuje się SN w postanowieniach o sygn. akt: WA 53/02, III KZ 28/10, III KZ 20/16.

²⁰ J. Skorupka (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, wyd. 3, Warszawa 2018, Komentarz do art. 16, Nb 6.

- 2) wezwania strony do uzupełnienia braków formalnych wniosku, gdy jego treść powoduje wątpliwości co do rzeczywistego oświadczenia woli strony;
- 3) pozostawienia wniosku w aktach sprawy z pouczeniem w trybie art. 16 § 2 k.p.k. o braku skuteczności warunkowej, względnie bezprzedmiotowej, czynności oraz konieczności potwierdzenia go w terminie 7 dni od ogłoszenia wyroku, tylko dwa ostatnie zasługują jednak na wstępną akceptację i rozważenie, choć żadne nie jest oczywiste ani pozbawione wad.

Z perspektywy prawa strony do uzyskania uzasadnienia wyroku, odrzucenie możliwości odmowy przyjęcia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyprzedzającego ogłoszenie wyroku nie powinno budzić wątpliwości. Choć uprawnienie strony do żądania uzasadnienia nie ma charakteru bezwzględnie, to jego ograniczenia muszą być jasne i proporcjonalne do celu jakiemu służą, przede wszystkim w praktycznym wymiarze uprawnienia danego jednostce. Jak wykazano powyżej, procedura karna nie przewiduje dla takiej czynności sankcji procesowej odmowy przyjęcia w formie zarządzenia wydawanego w trybie art. 422 § 3 k.p.k. Nie jest przy tym dopuszczalna wykładnia rozszerzająca dyspozycję tego przepisu na omawianą sytuację procesową, gdyż prowadziłaby do formułowania nakazów formalnych nieznanych ustawie, dodatkowo zagrożonych konsekwencją w postaci ograniczenia prawa do uruchomienia kontroli instancyjnej orzeczenia. Problemu tego nie da się przy tym w praktyce sądowej skutecznie konwalidować obowiązkiem pouczenia o konieczności powtórzenia wniosku lub jego potwierdzenia w terminie. Przesyłkę sądową zawierającą stosowną informację nie zawsze bowiem strona otrzyma w terminie pozwalającym na dostosowanie się do zaproponowanego wymogu skuteczności wniosku. Sens pouczenia w trybie art. 16 § 2 k.p.k. i „miara potrzeby” istnieją natomiast jedynie w sytuacji, gdy strona ma w ogóle możliwość dostosowania się do jego treści. W przeciwnym razie jej uprawnienie nie tylko do uzyskania uzasadnienia, ale także w konsekwencji do zaskarżenia wyroku – niezależnie od owego pouczenia – wygaśnie. Właśnie takie iluzoryczne zachowanie Sądu Rejonowego budziło przecież największe zastrzeżenia Trybunału i przesądziło o stwierdzeniu naruszenia art. 6 ust. 1 Konwencji. Zaznaczyć na koniec wypada, że nawet w przypadku, gdyby przesyłka umożliwiła terminowe potwierdzenie czynności, nie sankcjonowałoby to stwierdzonego już braku podstawy prawnej wydania zarządzenia o odmowie przyjęcia wniosku.

Złożenie wniosku o sporządzenie uzasadnienia przed ogłoszeniem wyroku może budzić wątpliwości jedynie w sytuacji, gdy wyrok ten jeszcze nie zapadł. Jeżeli przewodniczący rozpatruje wniosek w momencie, gdy postulat sporządzenia uzasadnienia ma charakter kondycyjny i nie odnosi się nawet następczo do konkretnego orzeczenia, to jako czynność procesowa warunkowa lub bezprzedmiotowa wywołać powinna jedynie skutek techniczny w postaci pozostawienie wniosku w aktach sprawy. Z kolei wymagania stawiane rzetelnemu procesowi karnemu powodują, że w tej sytuacji sąd powinien poinformować stronę o wydanym zarządzeniu porządkowym i wystąpić z pouczeniem w trybie art. 16 § 2 k.p.k. o braku skuteczności wniosku i konieczności ponowienia go lub co najmniej potwierdzenia w terminie 7 dni od ogłoszenia wyroku. Organ powinien przy tym

upewnić się, że pouczenie odniesie zamierzony skutek i realnie umożliwi stronie skorzystanie z prawa do złożenia wniosku o uzasadnienie orzeczenia. Natomiast jeżeli w momencie oceny wniosku orzeczenie podlegające uzasadnieniu już zapadło, jedyną przeszkodę w jego rozpoznaniu mogą stanowić braki formalne, uniemożliwiające zidentyfikowanie przedmiotu pisma procesowego. Powyższe należy usunąć w trybie przewidzianym w art. 120 § 1 k.p.k. W przeciwnym wypadku brak jest przeszkód do sporządzenia uzasadnienia i doręczenia go zgodnie z wnioskiem. Oświadczenie woli strony wyraża bowiem jasno przedmiot wniosku oraz chęć skorzystania z uprawnienia o określonej treści. Nie ma ona charakteru warunkowego, a jedynie odnosi się prospektywnie do zdarzenia przyszłego, które jednak już w momencie rozpatrzenia wniosku nastąpiło. Alternatywnym rozwiązaniem byłyby również i w tej sytuacji pouczenie strony o konieczności ponowienia wniosku lub co najmniej potwierdzenia go w terminie 7 dni od ogłoszenia wyroku. Jego realizacja w realiach sądowych, gdy do ogłoszenia orzeczenia już doszło, nie jest jednak możliwa i czyniłaby podobny postulat dla organu zbędnym formalizmem, zaś dla strony iluzją uprawnienia procesowego. Taką możliwość trzeba więc odrzucić.

Na zbieg uwarunkowań w sprawach Witkowski przeciwko Polsce oraz z postanowienia SN z dnia 22 maja 2014 roku zarówno drugie, jak i trzecie z proponowanych rozwiązań – stosowane w zależności od okoliczności danej sprawy – spełnia przy tym wymogi konstytucyjnie i konwencyjnie gwarantowanego prawa dostępu do sądu. Po zapadnięciu orzeczenia w sprawie sądy mogą kwestionować zasadność wniosku tylko wtedy, gdy mają wątpliwość co do przedmiotu wniosku. Konvalidacja wspomnianej wady następuje natomiast w trybie wprost przewidzianym w Kodeksie, a niebędącym nadużyciem prawa do informacji z art. 16 § 2 k.p.k. Praktyczne wątpliwości związane z brakiem wyznaczenia terminu początkowego dla złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku rozwiązuje z kolei uznanie niedopuszczalności warunkowej lub bezprzedmiotowej czynności, a to na etapie poprzedzającym wydanie wyroku – czynności złożenia wniosku o uzasadnienie. Gwarancję realizacji uprawnień jednostki stanowić będzie w tej sytuacji postulat skorzystania z trybu informacyjnego w odpowiedzi na pozostawienie wniosku w aktach bez reakcji orzeczniczej.

KONKLUZJE

W świetle przedstawionych rozważań należy potwierdzić wstępna opinię o dotychczasowej niewłaściwej praktyce sądowej w kwestii wniosku o uzasadnienie wyroku złożonego przed jego ogłoszeniem. Przyjmowane rozwiązanie o konieczności odmowy jego przyjęcia, jako pozbawione właściwej prawnej motywacji językowej czy systemowej, nie wytrzymało konfrontacji z podniesionymi w orzecznictwie SN i Trybunału standardami prawa dostępu do sądu. Rozwiązaniem problemu jest natomiast dokonywanie oceny tytułowej czynności procesowej z perspektywy momentu podejmowania decyzji w jej przedmiocie, a nie momentu jej dokonania. Jeżeli w czasie rozpatrywania wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku złożonego przed jego ogłoszeniem, wyrok w sprawie nie zapadł, czynność taka jako

pozbawiona procesowego znaczenia wywołać powinna jedynie skutek w postaci czynności technicznej zamieszczenia wniosku w aktach sprawy. Wyznaczany „miarą potrzeby” obowiązek informacyjny sądu z art. 16 § 2 k.p.k. przemawia w takiej sytuacji za koniecznością pouczenia strony o potrzebie ponowienia czynności lub jej potwierdzenia w drodze oświadczenia na piśmie przy zachowaniu terminu 7 dni od dnia ogłoszenia wyroku. W chwili jednak, gdy orzeczenie podlegające uzasadnieniu już zapadło, kwestia momentu złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku jest irrelevantna dla jego dopuszczalności. Wniosek taki podlegać powinien przyjęciu.

BIBLIOGRAFIA

- Samborski E., *Zarys metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Warszawa 2013.
Skorupka J. (red.), *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Warszawa 2018.
Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018.

WNIOSEK O SPORZĄDZENIE UZASADNIENIA WYROKU ZŁOŻONY PRZED JEGO OGŁOSZENIEM

Streszczenie

Artykuł przedstawia ocenę dotychczasowej praktyki sądowej w kwestii postępowania z wnioskiem o uzasadnienie wyroku złożonym przed jego ogłoszeniem. W tym celu poddano krytycznej interpretacji zarówno materiał normatywny, jak i orzecznictwo Sądu Najwyższego. Przyczynkiem do powstania artykułu było natomiast przywołanie tego – jak wydawało się, już od lat rozstrzygniętego – problemu przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości w wyroku w sprawie Witkowski przeciwko Polsce z dnia 20 listopada 2018 roku, a to w kontekście konstytucyjnie i konwencyjnie chronionego prawa dostępu jednostki do sądu. Przedstawione w tekście rozważania odnoszą się m.in. do bezprzedmiotowości, niedopuszczalności oraz bezskuteczności wniosku, w rezultacie potwierdzając wstępną tezę o dotychczasowym niewłaściwym postępowaniu sądów w kwestii wniosku o uzasadnienie wyroku złożonego przed jego ogłoszeniem. Równocześnie artykuł proponuje rozwiązanie problemu poprzez dokonywanie oceny tytułowej czynności procesowej z perspektywy momentu podejmowania decyzji w jej przedmiocie, a nie momentu jej dokonania. Na skutek tego, jeżeli w czasie rozpatrywania wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku złożonego przed jego ogłoszeniem wyrok w sprawie nie zapadł, czynność taka – jako pozbawiona procesowego znaczenia – wywołać powinna jedynie skutek w postaci czynności technicznej zamieszczenia wniosku w aktach sprawy. W chwili jednak, gdy orzeczenie podlegające uzasadnieniu już zapadło, kwestia momentu złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku jest irrelevantna dla jego dopuszczalności. Powyższe rozwiązanie proponowane jest w duchu postulatów Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z wyroku Witkowski przeciwko Polsce.

Słowa kluczowe: proces karny, wniosek o uzasadnienie, Witkowski p-ko Polsce, braki formalne wniosku, bezskuteczność wniosku

MOTION TO DEVELOP JUSTIFICATION OF A SENTENCE LODGED BEFORE A SENTENCE HAS BEEN PASSED

Summary

The article presents the assessment of the court practice of dealing with a motion to develop justification of a sentence lodged before a sentence has been passed. To that end, the normative material and the Supreme Court case law have been subject to critical interpretation. On the other hand, what provided the impulse to write this article was that the problem, which seemed to have been solved a long time ago, was referred to in the judgement of the European Court of Justice of 20 November 2018 in the case *Witkowski v. Poland* in the context of an individual's right of access to a court protected by the Constitution and the Convention. The considerations presented in the article refer, inter alia, to irrelevance, inadmissibility and inefficiency of the application and, as a result, confirm the preliminary thesis that the court proceedings concerning a motion to develop justification of a sentence before it has been passed had been inappropriate. At the same time, the article provides a solution to the problem that consists in the assessment of the procedural step referred to in the title from the perspective of the moment when the decision on the matter is being taken and not the moment it was done. As a result, if at the time a motion to develop justification of a sentence lodged before a sentence has been passed is dealt with before a sentence has been passed, the step, as having no procedural significance, should only result in a technical activity of including the motion in the case files. However, in case a sentence subject to justification has been already passed, the issue of the moment when the motion was lodged is irrelevant to its admissibility. The above-mentioned solution is in conformity with the judgement of the European Court of Justice in the case *Witkowski v. Poland*.

Key words: trial, motion to develop justification, *Witkowski v. Poland*, formal deficiencies in a motion, motion inefficiency

Cytuj jako: Wróbel A. A., *Wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku*, „*Ius Novum*” 2021(15) nr 1, s. 121–137. DOI: 10.26399/iusnovum.v15.1.2021.07/a.a.wrobel

Cite as: Wróbel, A. A. (2021) 'Motion to develop justification of a sentence lodged before a sentence has been passed'. *Ius Novum* (Vol. 15) 1, 121–137. DOI: 10.26399/iusnovum.v15.1.2021.07/a.a.wrobel

